

Γνωρίσαμε τον Άγιο Φιλούμενο. Τον Κύπριο τον ιερομάρτυρα

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

«Εγὼ δὲ ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου, εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἁγίόν σου» (Ψαλμ. 5, 8).

Το 1940 ὁ π. Ἐλπίδιος χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και υπηρέτησε με ζήλο τα διάφορα διακονήματα πού του ανατέθηκαν. Το 1949 προσελήφθη στο Πατριαρχεῖο Αλεξανδρείας και αναχώρησε από την Αγία Γη, ακολουθώντας μία πορεία πνευματικής διακονίας σε πολλούς τόπους και χώρες. Ὁ Άγιος Φιλούμενος παρέμεινε στα Ιεροσόλυμα υπηρετώντας ταπεινά για σαράντα πέντε συνεχῆ χρόνια μέχρι το μαρτυρικό του τέλος.

Ένα χρόνο μετά την αποφοίτηση του από το Γυμνάσιο ὁ Άγιος Φιλούμενος, διορίστηκε εργοδηγός στο Πατριαρχεῖο. Λίγο αργότερα, μετατέθηκε ως διάκονος στην Ιερά Λαύρα τού Άγιου Σάββα τού Ηγιασμένου. Εκεί υπηρέτησε από τον Ιούνιο του 1940 μέχρι και τον Σεπτέμβριο τού 1941 και συνδέθηκε πνευματικά με τούς Άγιοσαββαίτες πατέρες.

Τον Ιανουάριο του 1942 κλήθηκε να αναλάβει καθήκοντα Επιμελητού των Πατριαρχικών Γραφείων, θέση στην οποία υπηρέτησε μέχρι και τον Ιούλιο του 1944. Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στα Πατριαρχικά Γραφεία, την 1η Νοεμβρίου του 1943, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος επί τού Φρικτού Γολγοθά από τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Πέλλης Μεθόδιο.

Η επόμενη διακονία του ήταν στο Κεντρικό Μαγειρείο, όπου υπηρέτησε ως βοηθός φροντιστής μέχρι τον Φεβρουάριο του 1946. Έπειτα διορίστηκε Ηγούμενος στην Ίερά Μονή των Αγίων Αποστόλων στην Τιβεριάδα και στις 20 Μαρτίου του 1948 χειροθετήθηκε Αρχιμανδρίτης. Τον Μάρτιο του 1953 μετατέθηκε στην Ίερά Μονή του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Ίοπη, όπου υπηρέτησε ως Ηγούμενος για έξι περίπου χρόνια, μέχρι τον Νοέμβριο του 1959. Για τα επόμενα δύο χρόνια, από τον Νοέμβριο του 1959 μέχρι τον Μάιο του 1961, ο Άγιος υπηρέτησε ως Διευθυντής του Οικοτροφείου της Πατριαρχικής Σχολής. Τα χρόνια αυτά είχαν την ευκαιρία να τον γνωρίσουν και αρκετά από τα παιδιά του Γυμνασίου του Πατριαρχείου.

«Ως νέος είχα τη μεγάλη ευλογία να ταξιδέψω στους Αγίους Τόπους», αναφέρει ο -Κύριος στην καταγωγή Αρχιεπίσκοπος Κένυας Μακάριος , «με σκοπό να παραμείνω εκεί και να ενταχθώ στους κόλπους της Άγιοταφικής Αδελφότητας. Λόγοι ειδικοί και ίσως το σχέδιο του Θεού δέ μου επέτρεψαν να παραμείνω εκεί για πολύ χρόνο. Όμως στο διάστημα της εκεί παραμονής μου, ίσως βέβαια αυτό να οφειλόταν και στην καταγωγή μου, δημιούργησα μία στενή φιλία με τον τότε άσημο ιερομόναχο Φιλούμενο [...]. Σ' έμενα προσωπικά, ο π. Φιλούμενος είχε δημιουργήσει βαθιά μέσα μου ένα αίσθημα μεγάλου σεβασμού, το οποίο τελικά με οδήγησε μια μέρα να τον σταματήσω και να του συστηθώ. Η συνάντηση αυτή δεν ήταν τυπική, αλλά κατά βάθος ουσιαστική, γιατί από τη στιγμή εκείνη αισθάνθηκα ότι δέ συνομιλούσα με ένα συνηθισμένο άνθρωπο, αλλά με κάποιον πού αυτόματα επιβεβαίωνε την αγιότητα. Αντιλήφθηκα ότι είχα μπροστά μου ένα "φίλο Χριστού", και θυμήθηκα το προφητικό του Δαβίδ, "Έμοι δέ λίαν έτιμήθησαν οι φίλοι σου, ό Θεός" {Ψαλμ. 138,17)».

Τον Μάιο του 1961, ο Άγιος Φιλούμενος διορίστηκε Ηγούμενος στην Ίερά Μονή των Αρχαγγέλων στα Ιεροσόλυμα και τον Φεβρουάριο του 1962 τυπικάρης στον Μοναστηριακό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, όπου υπηρέτησε για τρία περίπου χρόνια (μέχρι τον Αύγουστο του 1965).

Στο διακόνημα τού τυπικάρη υπηρέτησε με πολύ ζήλο και ήταν πολύ αυστηρός όσον άφορα στην εκκλησιαστική τάξη και την τήρηση της. Η πνευματική άλλωστε ακρίβεια πού τον χαρακτήριζε, αντικατοπτριζόταν σε κάθε διακόνημα πού αναλάμβανε, πολύ δέ περισσότερο στην τέλεση των εκκλησιαστικών ακολουθιών, οι όποιες αποτελούσαν το καθημερινό του εντρύφημα. Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Αρχιεπίσκοπος

Κωνσταντίνης Αρίσταρχος: «Γνώρισα τον π. Φιλούμενο κατά τα έτη 1964-1966. Τότε ήμουν μαθητής της Ε' και Στ' τάξης του Γυμνασίου και ταυτόχρονα υπηρετούσα ως νεωκόρος στον Άγιο Κωνσταντίνο Εκεί ήταν τυπικάρης ο π. Φιλούμενος. Και τον θυμόμαστε Τον ζήσαμε. Ήταν άνθρωπος ευσεβής, άνθρωπος μοναχικός, αφιερωμένος, φιλακόλουθος. Άκουγα μάλιστα από τον φίλο του, τον μακαριστό Μητροπολίτη Βόστρων' Υμέναιο, ότι είχε τα εκκλησιαστικά βιβλία και στο σπίτι και διάβαζε εκεί όσες ακολουθίες δεν μπορούσαμε να διαβάσουμε στην εκκλησία. Αγαπούσε τις ακολουθίες και, ως τυπικάρης πού ήταν, επέμενε πολύ στην ακριβή τέλεση τους. Και θυμάμαι ακόμα πού, όταν κάποιες φορές εμείς βιαζόμασταν στην ανάγνωση τού Ψαλτηρίου ή παραλείπαμε κάτι, αυτός το αντιλαμβανόταν και ερχόταν και μάς επέπληττε».

«Όταν ο Άγιος Φιλούμενος ήταν τυπικάρης», συμπληρώνει ο Αρχιεπίσκοπος Μαραθώνος Μελίτων, «εμάς, τα παιδιά πού διακονούσαμε στο αναλόγιο, μάς αγαπούσε πολύ. Πηγαίναμε εκεί πρωί-πρωί, για να κανοναρχήσουμε, και αυτός μάς ετοίμαζε τα βιβλία και μάς εξηγούσε το κάθε τί: "Το μικρό βιβλίο το θέλουμε γι' αυτόν τον σκοπό, το μεγάλο για εκείνο..." Μάς έμαθε να κανοναρχούμε και να αγαπούμε το ψαλτήρι. Ήθελε όμως να διαβάζουμε σωστά και μάς παιδαγωγούσε. Έτσι, όταν κάναμε λάθος στην ανάγνωση των εκκλησιαστικών κειμένων, μάς διέκοπτε και μάς έβαζε να ξαναδιαβάσουμε όλο το κείμενο από την αρχή. Δεν είχε βέβαια πνεύμα τιμωρίας, αλλά μάς παίδευε μορφωτικά, όταν χρειαζόταν.»

Μάς έλεγε ακόμα να φροντίζουμε τον Οίκο τού Θεού με επιμέλεια, γιατί αυτή ή φροντίδα είναι μέρος της λατρείας μας προς τον Κύριο. Γι' αυτό και επεδίωκε, ως κανονάρχες πού ήμασταν, να έχουμε υπό την ευθύνη μας την ευπρέπεια τού Μοναστηριακού Ναού των Άγιων Κωνσταντίνου και Ελένης. Δεν έφείδετο κόπου και χρόνου, για να μάς συμβουλευσει και να μάς καθοδηγήσει στο σωστό. Καταλαβαίναμε ότι μάς αγαπούσε. Ήμασταν τότε μικρά παιδιά και νιώθαμε κοντά του ασφάλεια. Νιώθαμε ότι είχαμε δίπλα μας έναν άνθρωπο πού πάντοτε ήταν έτοιμος να μάς στηρίξει. Πάντοτε είχε κάτι καλό να μάς πει, κάτι καλό να μάς διδάξει. Βέβαια, δεν ήταν μόνο τα λόγια.

Όλη του ή ζωή ήταν μία συμβουλή για μάς και παράδειγμα προς μίμηση». Παράλληλα με την ορθή και ακριβή τέλεση των ακολουθιών, ο Άγιος ήθελε να μεταδώσει στα παιδιά την αγάπη για την αρχαία ελληνική γλώσσα, ώστε να μπορούν να κατανοούν τα εκκλησιαστικά κείμενα.

«Όταν διαβάζαμε την ακολουθία», αναφέρει ο Αρχιεπίσκοπος Γεράσιων Θεοφάνης, «και βρίσκαμε κάποια άγνωστη λέξη, για να μας διδάξει, μας ρώταγε: "Ξέρετε τί είναι αυτό;" Και μάς εξηγούσε. Αυτός ήταν και ο καλύτερος τρόπος για να μάθουμε. Πολλές φορές, μάλιστα, μάς έβρισκε και μάς ρωτούσε και έκτος της εκκλησίας, γιατί φαίνεται ότι είχε πολλή αγάπη στη γραμματική και το συντακτικό. Ήξερε όλους τούς κανόνες, τις εξαιρέσεις, τα ανώμαλα ρήματα και μάς τα μάθαινε. Είχαμε μαζί του μία

απλή και ταπεινή σχέση, ταυτόχρονα όμως τον σεβόμασταν πάρα πολύ». Μετά την τριετή διακονία του στον Άγιο Κωνσταντίνο, ο Άγιος Φιλούμενος διορίστηκε Ηγούμενος στην Ιερά Μονή της Μεταμορφώσεως στη Ραμάλα (Αύγουστος του 1965 - Αύγουστος τού 1967), όπου υπηρέτησε και αργότερα για άλλα τρία χρόνια (Ιανουάριος τού 1976 - Μάιος τού 1979). Εκεί είχε ένα ορθόδοξο αραβόφωνο ποίμνιο μερικών χιλιάδων, το οποίο διακόνησε με πατρική αγάπη και πόνο, γι' αυτό και απέκτησε πολύ νωρίς τη φήμη ενός εξαιρετικού ιερομόναχου και πνευματικού. Αν και ή σοβαρότητα και ή σύνεση πού τον χαρακτήριζαν τον έκαναν να φαίνεται κάποτε απρόσιτος, εντούτοις, όσοι τον πλησίαζαν, αμέσως αντιλαμβάνονταν την πηγαία αγάπη, με την οποία περιέβαλλε αδιάκριτα τον κάθε άνθρωπο είτε αυτός άνηκε στο ποίμνιο του είτε όχι. Πολλοί, μάλιστα, τον σέβονταν και τον ευλαβούνταν ως άγιο από τον καιρό πού ήταν ακόμα εν ζωή.

«Όταν ο Άγιος Φιλούμενος ήταν Ηγούμενος στην περιοχή μας, στη Ραμάλα», θυμάται ή Μαριλέν ΟΔΗ (ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΡΑΜΑΛΑ), «έρχόταν πολύ συχνά στο σπίτι μας, γιατί ή μητέρα μου έψαλλε στην εκκλησία κι έτσι είχαμε καλές σχέσεις με όλους τούς μοναχούς του Πατριαρχείου πού διορίζονταν εδώ. Έχουμε πάρα πολύ καλές αναμνήσεις άπ'αυτόν. Ό αδελφός μου, ο Σαμίρ ο όποιος ήταν τότε μικρό παιδάκι - δυόμισι έως τριών ετών-, καθόταν πάντοτε στα πόδια του και τον παρακαλούσε να τού διηγείται βίους άγιων. Γενικά, είχε πολύ καλή επικοινωνία με το ποίμνιο του, αλλά μ' εμάς ήταν σαν να είμαστε μία οικογένεια.

Όμως, παρόλο πού είχαμε αυτή την άνεση μεταξύ μας, οι επισκέψεις του ήταν πάντοτε «μετρημένες», πνευματικές, ίσως γιατί και ο ίδιος ήταν πάρα πολύ αυστηρός στο πρόγραμμα και τις αρχές του.

»Ήταν πάρα πολύ καλός άνθρωπος. Αλλά δεν ήταν μόνο αυτό. Από τότε φαινόταν ότι είχε κάτι ξεχωριστό. Ξεχώριζε από τούς υπόλοιπους ανθρώπους. Χωρίς να τού μιλάς, ένιωθες κοντά του ειρήνη, σιγουριά, ασφάλεια. Και αυτός καταλάβαινε τί ήθελες, χωρίς να χρειαστεί να τού μιλήσεις, δίνοντας σου μάλιστα πολλές φορές και την απάντηση πού χρειαζόσουν. Όταν μιλούσε, ήταν πάρα πολύ ήρεμος. Και σου μετέδιδε αυτή την ηρεμία. Μιλούσε για τον Χριστό, για την Εκκλησία, για την Ορθοδοξία.

Από τον καιρό πού ζούσε, νιώθαμε ότι όλα όσα είχαμε διαβάσει για τούς άγιους και τη ζωή τους εκπληρώνονταν σ'αυτόν τον άνθρωπο».

Οι πολλοί πνευματικοί αγώνες τού Αγίου Φιλουμένου, καθώς και ή ανυπόκριτη αγάπη με την όποια περιέβαλλε το ποίμνιο του, προσείλκυαν τούς ανθρώπους, οι όποιοι αισθάνονταν κοντά του παρηγοριά και ανάπαυση.

Όλοι γνώριζαν ότι στο πρόσωπο του θα βρουν τον καλόν ποιμένα τον αληθινό πνευματικό πατέρα, τον γνήσιο μαθητή του Χριστού. Ή Χάρη του Θεού τον συνόδευε παντού και πλησίον του αντιλαμβάνονταν τις ενέργειες της, ακόμη και με μόνη την απλή παρουσία του.

«Όταν ό Άγιος Φιλούμενος ήταν Ηγούμενος στη Ραμάλα», διηγείται ό π. Ίσσα Χούρη, «εγώ ήμουνα στο Μπίρ Εείτ και δεν είχα ίερωθεί ακόμα. Επειδή ό πατέρας μου ήταν πρωτοψάλτης, γνώριζε όλους τούς ιερείς πού περνούσαν από την περιοχή μας και έτσι είχαμε γνωρίσει και τον Άγιο. Τον θυμάμαι. Ήταν πράος και πάρα πολύ ήρεμος άνθρωπος. Όταν κουβεντιάζαμε, μιλούσε μόνο για πνευματικά θέματα. Του άρεσε πολύ να μιλά για τον Θεό και τούς άγιους, για τον καθημερινό μας αγώνα ως χριστιανοί. Απ' αυτόν είχα μάθει πάρα πολλά, τα όποια με βοήθησαν ως άνθρωπο και ως ιερέα. Αλλά δεν ήταν μόνο οι συζητήσεις μας μαζί του. Πολλές φορές ή παρουσία του και μόνο μάς παρηγορούσε και κατεύναζε τις θλίψεις και τα προβλήματα μας. Ή αγιότητα πού είχε πληροφορούσε την καρδιά μας, ώστε θέλαμε συνέχεια να τον συναντάμε... Να είμαστε κοντά του».

Έκτος από το ποίμνιο του ό Άγιος αγαπούσε πολύ και τούς Αγιοταφίτες πατέρες -ιδιαίτερα τούς μικρότερους-και, όταν τον επισκέπτονταν στη Ραμάλα, προσπαθούσε με κάθε τρόπο να τούς ενισχύσει και να τούς στηρίξει. «Όταν ήταν ή εορτή της Μεταμορφώσεως και πανηγύριζε ή Μονή στη Ραμάλα», θυμάται ό π. Ευσέβιος, «πήγαινε εκεί πέρα πάρα πολύς κόσμος. Και επειδή οι Ηγούμενοι, όταν γιορτάζει ή εκκλησία τους, πάντα κάνουν τραπέζι, το ίδιο έκανε και ό Άγιος Φιλούμενος. Τον θυμάμαι, λοιπόν, αύτη τη μέρα να τρέχει συνεχώς πάνω-κάτω. Ό ίδιος δεν έτρωγε καθόλου, για να μάς εξυπηρετεί. Εμάς, τούς νεότερους διακόνους, μάς αγαπούσε ιδιαίτερα. Ίσως λόγω ηλικίας, πού ήμασταν νεότεροι ίσως επειδή είχαμε πολλές δυσκολίες στα πνευματικά, στα οικονομικά διότι και οικονομικά πολλές φορές μάς βοηθούσε. Έτρεχε, λοιπόν, πάνω-κάτω και έλεγε:

Έφαγες π. Ευσέβιε; Έφαγες π. Γρηγόριε; Χόρτασες; Τί σου λείπει; Φρούτο έφαγες; Γλυκό έφαγες; Πάρε, πάρε!”

»Καθόμασταν, λοιπόν, εκεί πέρα και τρώγαμε, τραγουδούσαμε τραγούδια εθνικά, αραβικά και ελληνικά και ψάλλαμε. Μάλιστα, βάζαμε και τον π. Φιλούμενο να ψάλλει, γιατί ήταν γνώστης της μουσικής. Τώρα είναι ή σειρά σου, τού λέγαμε, και κάναμε όλοι απόλυτη ησυχία, επειδή ήταν ισχνή ή φωνή του και έπρεπε να ακούγεται. Αυτός έψαλλε και εμείς ίσοκρατούσαμε». «Πιο πολύ μάλιστα», συμπληρώνει ό Αρχιεπίσκοπος Γεράσων Θεοφάνης, «τού άρεσε να ψάλλει τα Κατανυκτικά της Μεγάλης

Τεσσαρακοστής, τα τροπάρια δηλαδή πού ψάλλουμε στους Κατανυκτικούς Εσπερινούς. Και το παράξενο ήταν ότι, όταν έψαλλε ο Άγιος, δέ θέλαμε να σταματήσει. Αν και ή φωνή του ήταν αδύνατη, εντούτοις μάς μετέδιδε κάτι πάρα πολύ δυνατό. Είχε βέβαια τη γνώση και μπορούσε να αποδώσει πολύ καλά τα μουσικά, αλλά είχε και πολύ μεγάλη ευλάβεια. Έψαλλε έκ ψυχής. Ζούσε την κάθε λέξη των τροπαρίων και αυτό το βίωμα του το μετέδιδε και σ' εμάς τούς νεότερους».

Ανάμεσα στους δύο διορισμούς του στη Ραμάλα, ο Άγιος Φιλούμενος υπηρέτησε για τρία χρόνια στη Μονή του Αββά Θεοδοσίου (Αύγουστος 1967 - Αύγουστος 1970) και για έξι χρόνια στη Μονή τού Προφήτη Ηλία (Αύγουστος 1970 Ιανουάριος 1976). Στον Προφήτη Ηλία τον γνώρισαν Ηγούμενο πολλοί από τούς μαθητές τού Γυμνασίου, επειδή εκεί πήγαιναν πολύ συχνά εκδρομές.

«Ανάμεσα στις εξόδους πού πηγαίναμε κάθε Κυριακή», θυμάται ο π. Ευσέβιος, «πηγαίναμε και στον Προφήτη Ηλία. Θυμάμαι, λοιπόν, τον Άγιο με το γκρίζο αντερί του -τού άρεσε πολύ το χρώμα αυτό-, με το σκουφάκι του το μοναχικό να ανεβοκατεβαίνει τα πολλά σκαλιά τού Προφήτη Ηλία για να μάς εξυπηρετήσει. Και θυμάμαι πού μάς μάζευε εκεί πέρα στη σκιά ενός δένδρου, μάς έβαζε να καθίσουμε και μάς μιλούσε. Μάς έλεγε για τον Πανάγιο Τάφο και για την αγάπη πού πρέπει να έχουμε για τα προσκυνήματα πού υπηρετούμε. Μάς διηγείτο βίους άγιων ή μάς έλεγε αποσπάσματα από τούς Πατέρες της Έκκλησίας, για τα όποια μάλιστα, όταν μάς ξανάβλεπε, έκανε ερωτήσεις μάς “εξέταζε”, για να δει αν τα θυμόμασταν.

»Άλλοτε πάλι, μάς έλεγε συμβουλές δικές του, στηριγμένες σε βίους άγιων.

Τον θυμάμαι, για παράδειγμα, πού μάς έλεγε συχνά: “Να κάνετε κάθε μέρα προσευχή και, όταν θα γίνετε αργότερα Αγιοταφίτες μοναχοί, να μάθετε τούς Χαιρετισμούς της Παναγίας από στήθους. Διότι όλοι οι μοναχοί ξέρουν τούς Χαιρετισμούς της Παναγίας, όπως και το Απόδειπνο και προσεύχονται το βράδυ. Ένα πράγμα να μην ξεχνάτε και ποτέ να μην το παραβιάζετε: Εάν δεν μπορείτε να λέτε την ακολουθία όρθιοι, αν είστε κουρασμένοι ή άρρωστοι, ποτέ να μην την παραλείπετε. Να τη λέτε έστω καθιστοί, έστω στο κρεβάτι”. Κάποτε μάς έψελνε εκεί πού ήμασταν μαζεμένοι, γιατί ήθελε να μεταδώσει αυτό το τάλαντο της μουσικής, όπου μπορούσε. Μάς έλεγε: “Αυτό είναι ήχος τάδε• ακούστε πώς πάει...” Και μάς το έψαλλε. Μάλιστα τού άρεσε και ήθελε να μεταφέρει τον ιεροσολυμίτικο τρόπο ψαλσίματος, τις ιδιαιτερότητες τόσο τις λειτουργικές όσο και τις ψαλτικές τού Πατριαρχείου.

Έπειτα μάς κερνούσε φρούτο, καραμέλες ή ακόμα κα! σοκολάτες ή παγωτό, όταν ήταν Κυριακή και δεν ήτανε νηστεία, και μετά φεύγαμε».

Ο Άγιος διακονούσε με αγάπη και τούς προσκυνητές, πού μαζεύονταν στη Μονή για τη γιορτή τού Προφήτη Ηλία. Έφθαναν εκεί άνθρωποι από διάφορες πόλεις τού Ισραήλ -κυρίως Άραβες ορθόδοξοι-, για να προσκυνήσουν και να φέρουν τάματα και λαμπάδες. Όλους έτρεχε να τούς δει, να τούς εξυπηρετήσει, φροντίζοντας μάλιστα πέρα από τη φιλοξενία να τούς προσφέρει και λόγο πνευματικό. Οι κοσμικές συζητήσεις δεν τον ενδιέφεραν. Όταν επρόκειτο να μιλήσει για τον Θεό, τότε γινόταν άλλος άνθρωπος.

Γινόταν ό ποιμήν ό καλός, ό όποιος ανησυχούσε για τα λογικά πρόβατα της ποιμνης του. Ήθελε με κάθε τρόπο να γνωρίσουν και να μάθουν να αγωνίζονται γι' Αυτόν, στον Όποιο πιστεύουν. Κα! ό λόγος του, όπως μαρτυρούν όσοι τον γνώρισαν, αποτυπωνόταν στις καρδιές των ανθρώπων, διότι δεν ήταν απλή παράθεση θεωριών, αλλά αντανακλάς-. τα δικά του πνευματικά βιώματα.

«Ο Άγιος Φιλούμενος, αναφέρει η μοναχή Ευπραξία «ήταν πάρα πολύ ολιγόλογος. Όταν όμως πηγαίναμε στο προσκύνημα πού διακονούσε, στο πέρας της Θείας Λειτουργίας, πάντοτε έκανε ένα σύντομο και απλό κήρυγμα. Μάς έλεγε, για παράδειγμα, να έχουμε ταπείνωση, να έχουμε αγάπη, να ήμαστε ελεήμονες... “Να λέτε την Ευχή” μάς έλεγε, “και η ευχή θα τα κανονίσει όλα. Όταν λέτε την Ευχή, μη φοβείστε τίποτα Αλλά κι ό ίδιος ζούσε την Ευχή, ή όποια δεν έλειπε ο από το στόμα του.

Περπατούσε κα έβλεπες συνεπώς τα Χείλη του να κινούνται. Εμάς, πού ήμασταν μοναχές, μας έλεγε να διαβάζουμε πολύ και κυρίως πατερικά βιβλία, όπως τον Άγιο Έφραίμ τον Σύρο, τον Άγιο Έφραίμ τον Σύρο, την Κλίμακα τού Αγίου Ιωάννου τού Σιναιτου, την Αγία Γραφή... Το Ευαγγέλιο, μάς έλεγε, να μη μας λείπει από το χέρι σας. Την Καινή Διαθήκη να τη διάβαζε τε τακτικά».

Μετά τη διακονία του στο Προφήτη Ηλία και τη Ραμάλα, ό Άγιος Φιλούμενος μετατέθηκε, στις 8 Μαΐου τού 1979, στο Φρέαρ του Ιακώβ, όπου υπηρέτησε μέχρι και τον μαρτυρικό του θάνατο, στις 29 Νοεμβρίου τού ίδιου έτους.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ ΦΙΛΟΥΜΕΝΟΣ Ο ΚΥΠΡΙΟΣ.

Πηγή: apantaortodoxias.blogspot.gr